

Aleksandra Golik-Prus

Uniwersytet Śląski

ORCID: 0000-0002-3328-3719

Zdzisław Pietrzyk

Uniwersytet Jagielloński

ORCID: 0000-0002-5159-1037

**Transumpt aktu beatyfikacji Ignacego Loyoli
w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej**

W 1999 roku do akcesji Oddziału Rękopisów zostało wpisane archiwum rodzinne rodu Pusłowskich. Ród ten wywodził się z Wielkiego Księstwa Litewskiego, z dawnego powiatu upickiego. Według tradycji rodzinnej pochodził z Litwy, natomiast według genealogów Pusłowscy byli pochodzenia ruskiego. Legenda rodzinna, którą starał się ugruntować Zygmunt Pusłowski (1848–1913), głosiła iż Pusłowscy pochodzą od rycerza litewskiego Monguda. Od jego imienia przyjęli przydomek. Według wywodów genealogicznych Zygmunta Pusłowskiego, których tekst umieścił Adam A. Kosiński w *Przewodniku heraldycznym*, ród Pusłowskich, pochodzący od Monguda, posiadał włość na prawie dziedzicznym, która nie pochodziła z nadania. Z. Pusłowski uważał, że Mongud wywodził się z rodziny normańskiej, a więc przybył na Litwę w XI–XII wieku¹. Rodzina Pusłowskich, tak jak wiele innych, podzieliła się na kilka gałęzi. Drogi ich w XVI wieku rozeszły się. Jedna linia przyjęła herb Ciołek, natomiast główna linia herb Szeliga odmienny. Rodzina ta, przed ostatecznym podziałem na różne linie, używała

---

¹ Adam A. Kosiński, *Przewodnik heraldyczny. Monografie kilkudziesięciu znakomitszych rodzin, spis rodzin senatorskich i tytuły honorowe posiadających*, Kraków 1877.

rozmaitych nazwisk i przydomków, zwali się Mutewiczami, Mackiewiczami i Pouslejskimi.

Twórcą fortuny i znaczenia rodu Pusłowskich był Wojciech, żyjący w latach 1762–1833. Na początku swojej działalności był właścicielem jedynie wsi Pieski, a pod koniec życia jego majątek był oceniany na 40 tysięcy dusz. Jedną z metod szybkiego wzbogacenia się W. Pusłowskiego było wykupywanie dóbr znajdujących się w trudnej sytuacji gospodarczo-prawnej za gotówkę. Płacił wówczas poniżej ich wartości. Wojciech Pusłowski przełamał na Litwie uprzedzenia szlachty do zajmowania się handlem i przemysłem. W swoich dobrach prowadził szeroko zakrojoną działalność gospodarczą. W Kuczkuryszkach nieopodal Wilna założył fabrykę papieru, która była w rękach Pusłowskich do II wojny światowej. W Chomsku utworzył manufakturę sukna, zatrudniającą ok. 300 osób. Ponadto posiadał młyny, gorzelnie, browary, smolarnie, wytwórnie terpentyny, hamernie i kotlarnie. Ożenił się w 1800 roku z Józefą z książąt Druckich Lubeckich, z którą dochowali się pięciorga dzieci². Tytułował się hrabią, ale dopiero jego wnuki uzyskały od Stolicy Apostolskiej w 1870 roku ten tytuł³.

Syn Wojciecha Władysław (1801–1859) odziedziczył po ojcu wielkie dobra z centrum w Albertynie. Podobnie jak ojciec miał talent do prowadzenia interesów. Rozwijał otrzymane w spadku przedsiębiorstwa, ponadto z powodzeniem grał na giełdzie paryskiej. Do odziedziczonych dóbr dokupywał nowe. Został właścicielem winnic Margaux w pobliżu Bordeaux, w regionie win Medoc. Obecnie Chateau Margaux jest winnicą produkującą jedne z najbardziej cenionych win francuskich. Od Radziwiłłów zakupił posiadłość Czarkowy nad Nidą, wraz z kopalnią siarki oraz pięknym pałacem. Czarkowy dawniej należały do Moskorzewskich, na przełomie XVI i XVII wieku Hieronim Moskorzewski, działacz reformacyjny, z tego miejsca ostro polemizował z jezuitami. Odbywały się tu również synody braci polskich. Władysław Pusłowski ożenił się z bliską krewną, Genowefą z Druckich Lubeckich. Z kilkorga ich dzieci przeżyło dwóch synów – Franciszek i Zygmunt⁴.

---

² Emanuel Rostworowski, *Pusłowski Wojciech* [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 29, Narodowy Zakład im. Ossolińskich, Wrocław 1986, s. 423–427; idem, *Popioły i korzenie*, wyd. Znak, Kraków 1985, s. 400–402.

³ *Katalog zbioru dokumentów pergaminowych Biblioteki Jagiellońskiej*, pod red. K. Nabiałka, Kraków 2014, t. 1, s. 646 (nr 673); Biblioteka Jagiellońska Kraków (dalej: BJ), rkp. przyb. 584/99 – oryginał dyplomu; zob. także BJ rkp. przyb. 577/99.

⁴ E. Rostworowski, *Pusłowski Zygmunt...*, op. cit., s. 427–429.

Po śmierci Władysława Pusłowskiego wdowa Genowefa z synami osiadła w Paryżu i młodzi Pusłowscy otrzymali wykształcenie najprawdopodobniej domowe w języku francuskim. Było to jednak bardzo solidne i gruntowne wykształcenie w zakresie historii, literatury i sztuki, a Zygmunt Pusłowski do końca życia wolał używać w piśmie języka francuskiego niż polskiego. Po podziale dóbr z bratem Franciszkiem⁵, Zygmunt Pusłowski otrzymał m.in. Czarkowy, Kuczkuryszki z fabryką papieru, pałac w Warszawie oraz inne dobra. W 1870 roku ożenił się z Marią, córką Piotra Moszyńskiego. W latach 80. XIX wieku zakupił dom przy dzisiejszej ulicy Westerplatte w Krakowie i kazał przebudować go w stylu pałacyku renesansowego. Od lat 80. XIX wieku Z. Pusłowski miał dwie siedziby, w których gromadził dzieła sztuki i zbiory biblioteczno-archiwalne. W pałacyku przebudowanym w stylu florenckiej wili w Krakowie adaptowano większość pomieszczeń przede wszystkim z myślą o gromadzeniu w nim dzieł sztuki. Z. Pusłowski był wytrawnym kolekcjonerem i znawcą sztuki oraz mecenasem. Tworzyli dla niego najwybitniejsi ówczesni malarze. W jego archiwum zachowały się listy dotyczące portretów Piotra Moszyńskiego i Marii Pusłowskiej z Moszyńskich⁶. Zamawiał obrazy u Jacka Malczewskiego, a Olga Boznańska namalowała jego portret. W jego zbiorach były ponadto obrazy Józefa Mehoffera i Artura Grottgera. Zebrane przez Z. Pusłowskiego XVII-wieczne kobierce i gobeliny należały do bardzo cennych, o olbrzymiej wartości materialnej. W 1907 roku Z. Pusłowski otrzymał propozycję ich sprzedania za sumę wówczas niebotyczną tj. 300 tys. dolarów⁷.

Główną pasją Z. Pusłowskiego była historia, a szczególnie genealogia. Jego opracowanie dotyczące dziejów rodu, wydane bez podania nazwiska autora przez A.A. Kosińskiego, wymaga – szczególnie w tej części, która odnosi się do początków dziejów tej rodziny po koniec XVI wieku – wielu krytycznych badań. Genealogia tego rodu, mająca podstawy w pewnych przekazach historycznych, datuje się od początku XVII wieku. Z. Pusłowski zajmował się zbieraniem materiałów źródłowych do dziejów swojej rodziny. W bogatym archiwum rodu Pusłowskich⁸,

---

⁵ Idem, *Popioły i korzenie...*, op. cit., s. 402–403.

⁶ Adam Świątek, „Robisz mi Pan Hrabia przykrość wielką”. *Korespondencja Jana Matejki z hrabią Piotrem Moszyńskim i córką jego Marią Pusłowską*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2006–2007, r. 56–57, s. 121–131.

⁷ E. Rostworowski, *Pusłowski Zygmunt...*, op. cit., s. 428.

⁸ BJ, rkp. przyb. 231-1271/99.

które znajduje się w zbiorach rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej jest wiele oryginalnych dokumentów dotyczących tej rodziny, jak i wypisów z archiwów i bibliotek. Metodą na poszukiwanie dokumentów rodzinnych dla Zygmunta Pusłowskiego było zatrudnianie do pracy w archiwach historyków, którym płacił w zależności od czasu spędzonego nad dokumentami oraz od efektu poszukiwań, tj. za każdy odpisany dokument dotyczący rodu Pusłowskich płacił dodatkowo. Kupował także oryginalne dokumenty z okresu staropolskiego – listy, inwentarze, testamenty. Wśród tego bogatego zbioru znajdują się pojedyncze dokumenty uzupełniające biografie znanych ludzi, np. dotyczący przekazania Danielowi Naborowskiemu wioski⁹, o której w jego biografii nie było dotąd wzmianki. Zbierał także herbarze rękopiśmienne. W jego bibliotece znajdował się zapewne oryginał herbarza Jana Karola Dachnowskiego szlachty Prus Królewskich oraz herbarz Adama Bonieckiego, uzupełniony rękopiśmiennymi notatkami.

Z. Pusłowski gromadził także w drodze kupna oryginalne dokumenty, w tym dokumenty pergaminowe. W zbiorze, zwanym archiwum Pusłowskich, znajduje się również kilka niezwiązanych z tą rodziną. Jednym z najcenniejszych i nieznanymi szerzej jest transumpt aktu beatyfikacji Ignacego Loyoli. Kiedy i w jakich okolicznościach dokument ten, wystawiony w Rzymie 9 września 1609 roku, znalazł się w zbiorach Z. Pusłowskiego nie wiemy. Badania sondażowe jego obszernej korespondencji (liczącej 63 teczki¹⁰, która niestety nie zachowała się całości), nie wskazują na trop, który wyjaśniłby pochodzenie tego dokumentu w zbiorach Pusłowskich.

Ignacy Loyola (1491–1556), założyciel zakonu jezuitów był osobą o niezwyklej osobowości i charyzmie. Założony przez niego zakon miał wielki wpływ na dzieje Kościoła, religii chrześcijańskiej oraz w zasadzie na przebieg dziejów od końca XVI wieku po połowę wieku XVIII. Niezwykła osobowość Ignacego Loyoli, zasługi dla Kościoła katolickiego i świętość życia spowodowały wyniesienie go na ołtarze. Papież Paweł V w dniu 27 lipca 1609 roku ogłosił Ignacego Loyolę błogosławionym Kościoła katolickiego, a w dniu 12 marca 1622 roku papież

---

⁹ Aleksandra Golik-Prus, *Garść informacji o stanie posiadania Daniela Naborowskiego odnalezionych w archiwum rodzinnym Pusłowskich*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2002, r. 52, s. 113–117.

¹⁰ BJ rkp. przyb. 813-875/99.

Grzegorz XV kanonizował go. Wspomnienie liturgiczne Ignacego Loyoli w Kościele przypada na dzień jego urodzin – 31 lipca¹¹.

Dyplom wystawiony dla Towarzystwa Jezusowego, potwierdzający beatyfikację Ignacego Loyoli, jest pergaminowym poszytem liczącym sześć kart. Poszyt nie jest oprawny, jest przesyty cienkim sznurkiem. U dołu znajduje się drugi przepleciony sznurek, na którym była przywieszona pieczęć. Zachowała się metalowa ostroowalna puszką po pieczęci, która jest pusta. W koroboracji znajduje się jednak informacja o pieczęci Kamery Apostolskiej. Na dokumencie jest odbity tuszem znak notarialny Paolo Blanchiego notariusza Kurii Papieskiej. Na ostatniej karcie znajduje się pieczęć własnościowa: „Zygmunt Władysław Pusłowski”.

Poszyt ten zawiera faktycznie dwa dokumenty. Pierwszy z nich to odpowiedź Piotra Pawła Crescentiusa protonotariusza apostolskiego, referendarza papieskiego obojga pieczęci, audytora generalnego Kamery Apostolskiej, sędziego zwyczajnego Kurii Rzymskiej i egzekutora jej wyroków na mocy specjalnego zlecenia papieża Pawła V wydana na prośbę Wawrzyńca de Paulis prokuratora generalnego Towarzystwa Jezusowego, który wystąpił w imieniu Towarzystwa o odpis dokumentu beatyfikacyjnego Ignacego Loyoli do Kongregacji Świętych Obrzędów. P.P. Crestentius dokument rozkazał przygotować, według formuły zawartej we wstępie, dokument beatyfikacji z dnia 27 lipca 1609 roku został skopiowany, zredagowany w formie przyjętej dla publicznego dokumentu. Urzędnicy Kongregacji na żądanie Wawrzyńca de Paulis dogłębnie zbadali dokument i stwierdzili, że jest nieuszkodzony, niepodzielony, niesfałszowany ani w żadnej części niepodejrzany i jest pozbawiony jakiegokolwiek błędu. Po tych czynnościach zostało wydane polecenie skopiowania dekretu papieskiego, zawierającego akt beatyfikacji Ignacego Loyoli. Odpis wydany przez Kongregację Świętych Obrzędów z polecenia papieża Pawła V miał mieć taką samą moc prawną jak dekret przechowywany w Kongregacji Świętych Obrzędów. Ten wstęp do odpisu dekretu beatyfikacyjnego został potwierdzony podpisami kardynała Dominika Pinellogo i Jana Pawła Mucantiego sekretarza Kongregacji Obrzędów. Jako świadkowie podpisali się Hieronim Fabio de Orevio, pomocnik notariusza diecezji Spoleto i Piotr Antoni Catalano, doktor

---

¹¹ Na temat życia i działalności I. Loyoli istnieje obfita literatura. Do najnowszych opracowań należą: Frances Alice Forbes, *Święty Ignacy Loyola. Żołnierz Jezusa*, Wyd. Diecezjalne Sandomierz, Sandomierz 2006; François Sureau, *Ignacy Loyola. Przebudzenie*, Wyd. WAM, Kraków 2012.

obojga praw, pomocnik notariusza Rzymu. Dokument potwierdził Paweł Blanchi notariusz Kurii Papieskiej.

Po tym wstępie notarialnym następuje odpis dokumentu beatyfikacyjnego. Beatyfikacja nastąpiła z powodu zasług błogosławionej pamięci Ignacego Loyoli, które rozprzestrzeniły się po całym świecie z korzyścią dla całego chrześcijańskiego świata oraz cudów, które zdarzyły się za wstawiennictwem Ignacego Loyoli. Towarzystwo Jezusowe i prawie wszyscy władcy katoliccy usilnie prosili papieża o beatyfikację – tu trzeba podkreślić że i Zygmunt III wstawiał się u papieża Pawła V za szybką beatyfikacją I. Loyoli. Cały proces beatyfikacji został przeprowadzony według wszelkich obowiązujących reguł. Na końcu dokumentu znajduje się podpis niezidentyfikowanej osoby¹². Skan dokumentu jest udostępniony w Jagiellońskiej Bibliotece Cyfrowej: <https://jbc.bj.uj.edu.pl/Content/150218/zip/>

Aleksandra Golik-Prus, Zdzisław Pietrzyk

TRANSUMPT AKTU BEATYFIKACJI IGNACEGO LOYOLI

[k. 2r] IN NOMINE SANCTISSIMAE ET INDIVIDUAE TRINITATIS
PATRIS ET FILII ET SPIRITUS SANCTI. AMEN.

Noverint universi et singuli hoc praesens publicum transumpti instrumentum visuri, lecturi pariter et audituri, quod nos PETRUS PAULUS CRESCENTIUS¹³ protonotarius apostolicus utriusque signaturae Sanctissimi Domini Nostri Papae referendarius curiaeque causarum Camerae Apostolicae generalis auditor et Romanae Curiae iudex ordinarius sententiarum quoque et censurarum in eadem Romana Curia et extra eam litarum ac litterarum apostolicarum quarumcunque universalis et merus executor ab eodem Sanctissimo Domino Nostro Papa specialiter deputatus ad instantiam et requisitionem reverendi patris

---

¹² *Katalog zbioru dokumentów...*, t. 1, s. 424–425 (nr 450).

¹³ Pier Paolo Crescenzi (1572–1645), studiował prawo na Uniwersytecie w Perugii, w dniu 17 VIII 1611 r. kreowany kardynałem, w 1612 r. przyjął święcenia kapłańskie i sakrę biskupią jako biskup Rieti, w 1621 r. bp Orvieto, 1629 kardynał biskup Palestriny, w 1641 r. kardynał biskup Porto e Santa Rufina.

Laurentii de Paulis¹⁴ procuratoris generalis venerabilis Societatis Iesu, omnes et singulos sua communiter et diversim interesse putantes eorumque procuratores, si qui tunc erant in Romana Curia pro eisdem ad dicendum et excipiendum quicquid verbo vel scriptis contra decretum Sacrae Congregationis Rituum super beatificatione beati patris Ignatii Loyolae eiusdem Societatis fundatoris subscriptum per illustrissimum et reverendissimum dominum cardinalem Pinellum¹⁵ Sacri Collegii Cardinalium decanum et eundem sacrae congregationis praepositum illiusque solito sigillo munitum et a domino Ioanne Paulo Macantio¹⁶ eiusdem congregationis similiter subscriptum sub datum Romae die vigesima septima Iulii anno a Nativitate Domini millesimo sescentesimo nono, pontificatus vero prelibati Sanctissimi in Christo Patris et Domini Nostri Domini Pauli divina [k. 2v] providentia Papae Quinti¹⁷ anno quinto, dicere vel excipere volebant videndumque dictum decretum transumi et exemplari et in publicam transumpti formam redigi, mandari nostramque et curiae nostrae auctoritatem pariter et decretum desuper nuntiatum et opportunum interponi per edicta publica, ut moris est, stantibus feriis nuper indictis citari fecimus et mandavimus ad diem et horam infrascriptas, quibus advenientibus comparuit in iudicio coram nobis R. Pater Laurentius procurator generalis praefatus et citatorum non comparentium contumaciam accusavit ipsosque contumaces reputari et in eorum contumaciam sumptum decretum facto realiter et in scriptis infrascripti tenoris exhibuit et produxit quodquidem decretum ad manus nostras recepimus, vidimus, legimus et diligenter inspeximus et quoniam sanum, integrum, illaesum, non cancellatum, non vitiatum nec in aliqua

---

¹⁴ Laurentius de Paulis (zm. 1639), w dokumentach występuje jako prokurator generalny Towarzystwa Jezusowego w l. 1601–1616, jest tytułowany protektorem i promotorem beatyfikacji Ignacego Loyoli.

¹⁵ Domenico Pinelli (1541–1611), studiował prawo na Uniwersytecie w Padwie, od 1563 r. pracownik kurii rzymskiej, sakrę biskupią otrzymał w 1577 jako biskup Fermo (1577–1585), 18 XII 1585 r. kreowany kardynałem, od 1587 r. archiprezbiter Bazyliki Laterańskiej, kardynał biskup: Albano 1603, Porto e Santa Rufino (1605–1607), Ostia e Vellerti (1607–1611), w l. 1607–1611 pełnił funkcję dziekana kolegium kardynalskiego.

¹⁶ Giovanni Paolo Mucantio (1557–1617), ceremoniarz na dworze papieskim, w l. 1596–1597 towarzyszył kardynałowi Enrico Caetaniemu w podróży do Polski, sekretarz Kongregacji Świętych Obrzędów.

¹⁷ Paweł V (Camilo Borghese 1552–1621) studiował prawo na uniwersytetach w Perugii i Padwie, pracował w kurii rzymskiej, 5 VI 1596 kreowany kardynałem, w 1597 r. przyjął sakrę biskupią, w l. 1597–1599, biskup Iesi, w l. 1603–1605 wikariusz generalny Rzymu, w dniu 16 V 1605 został wybrany papieżem.

illius parte suspectum, sed omni prorsus vitio et suspitione carere invenimus dictum decretum per notarium publicum infrascriptum transumi et exemplari et in publicam transumpti formam redegimus fecimus et mandavimus colentes et auctoritate dictae curiae nostrae decernentes, quod patenti nostro transumpto cum eodem decreto diligenter auscultato, collationato et concordato de cetero iam ante, tam in Romana Curia quam extra eam ubique locorum in iudicio et extra stetur illique detur et adhibeatur talis et tanta fides, qualis et quanta dicto decreto originali inferius inserto et cum praesenti transumpto auscultato et collonotato, dato fuit et adhibitu daturque et adhibetur seu daretur et adhiberetur si in iudicio exhiberetur cuius tenor est talis: DOMINICUS EPISCOPUS OSTIEN[SIS] sacri collegii decanus sanctae [k.3r] Romae ecclesiae cardinalis Pinellus congregationis sacrorum ritum praepositus universis et singulis praesentes inspecturis, lecturis et audituris salutemin Domino sempiternam cum ab excellentia et sanctitate vitae bon. mem. Ignatii de Loyola fundatoris Societatis Iesu, quae non sine maxima totius reipublicae christianae utilitate et incremento per universum orbem diffusa et dilatata est atque ab miraculorum corruscatione, quae omnipotens et misericors Deus praeter consuetum naturae usum eiusdem Ignatii meritis et intercessione tam dum viveret, quam post eius felicem in domino obdormitionem operari dignatus est et quotidie in dies, adhuc operari non dedignatur omnes pene reges et principes catholici ac nonnulla metropolitanorum et cathedralium ecclesiarum capitula et multae civitates atque eiusdem Societatis Iesu universus ordo iteratis precibus et per litteras et in voce ac in scriptis Sanctissimo Domino Nostro Papae Paulo quinto humiliter supplicaverint et apud illustrissimos et reverendissimos dominos cardinales praepositos in Sacra Rituum Congregatione saepe institerint, ut ad conservandam et augendam populorum devotionem, quae maxima et ubique in toto orbe terrarum diffusa est erga ipsum bon. mem. Ignatium de Loyola ob innumeras eius meritis receptas a Deo gratias cum iam processus de puritate fidei morum, excellentia sanctitate vitae et miraculorum corruscatione eiusdem bon. mem. Ignatii auctoritate apostolica confecti essent et in eadem sacra congregatione praesentati ad Dei gloriam et catholicae ecclesiae augmentum Sanctitas Sua dignaretur committere et ordinare procedi ad ulteriora in canonizatione [k. 3v] dicti bonae memoriae Ignatii de Loyola et interim donec effectualiter ad praefatam canonizationem deveniatur et dictus Ignatius in numerum sanctorum referatur beatus nuncupari possit et debeat atque de eo veluti de beato missas atque

officium recitari valeat, sicut de uno confessore non pontifice, tam in urbe ubi eius corpus sepultus est, quam ubique a patribus clericis et religiosis ipsius congregationis Societatis Iesu, quam ipse Ignatius vivens instituit et fundavit et cum idem Sanctissimus Dominus Noster litteras processus et scripturas omnes praefatas ad eandem Sacram Rituum Congregationem remiserit, ut mature omnibus examinatis quid de instantiis et petitionibus praedictis Sacra Rituum Congregatio sentiret Sanctitati Suae referret. Tandem eadem Sacra Rituum Congregatio viso compendio suae summario gestorum vitae et miraculorum ispius Ignatii per manus singulorum dominorum cardinalium eiusdem congregationis transmissio et audita relatione clarissimi et reverendissimi d. cardinalis Pamphili¹⁸, cui particularum hoc negotium diligenter videndum et examinari ab eadem sacra congregatione committum fuerat in plena congregatione facta in aedibus nostrae solitae residentiae, in qua una nobiscum interfuerint illustrissimi et reverendissimi domini: Antonius Maria episcopus praesbiter Gallus¹⁹, Franciscus Maria tituli Sanctae Mariae in Fracelli de Monte²⁰, Robertus tituli Sanctae Mariae in via Bellarminus²¹, Hieronymus tituli Sancti Blasii de Anula Pamphilius, Ioannes Garzia tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum Millinus²², Ioannes Baptista tituli Sancti Sixti Lenus²³ Praesbiteri, Andreas tituli

---

¹⁸ Girolamo Pamphili (1544–1610), pracownik kurii rzymskiej, 9 VI 1604 r. kreowany kardynałem, regent Kancelarii Apostolskiej, dziekan Roty Rzymskiej, w l. 1605–1610 wikariusz generalny Rzymu.

¹⁹ Antonio Maria Galli (1563–1620), pracownik kurii rzymskiej, 17 XII 1586 r. kreowany kardynałem, w l. 1586–1591 bp Perugii, w l. 1591–1605 bp Osimo, w l. 1605–1609 bp Frascati, l. 1611–1615 bp Porto e Santa Rufino, w l. 1615–1620 bp Ostia e Velletri, w l. 1615–1620 dziekan kolegium kardynalskiego.

²⁰ Francesco Maria Bourbon del Monte (1549–1626), 14 XII 1588 r. kreowany kardynałem, prefekt Kongregacji Soboru Trydenckiego 1606–1616, bp Porta e Rufina 1621–1623, w l. 1623–1626 dziekan Kolegium Kardynalskiego.

²¹ Roberto Bellarmino (1542–1621) wstąpił do Towarzystwa Jezusowego w 1560 r., studiował w Rzymie, Florencji, Padwie i Lowanium, w 1578 r. został rektorem Kolegium Rzymskiego, 3 III 1599 r. kreowany kardynałem, w l. 1602–1604 abp Kapui, od 1605 pełnił w kurii rzymskiej różne funkcje, w 1617 r. był kamerlingiem Kolegium Kardynałów.

²² Giovanni Garzia Mellini (1562–1629), w l. 1605–1607 bp tytularny Rodos, w l. 1605–1607 nuncjusz apostolski w Hiszpanii, 19 IX 1606 r. kreowany kardynałem prezbiterem Santi Quattro Coronati, w l. 1607–1611 bp Imoli, w l. 1610–1628 wikariusz generalny Rzymu, w l. 1623–1625 kamerling Kolegium Kardynałów.

²³ Giambattista Leni (1573–1627), w 1608 r. został bp Mileto, 24 XI 1608 kreowany kardynałem prezbiterem z tytułem San Sisto, od 1611 r. bp. Ferrary, w l. 1626–1627 kamerling Kolegium Kardynałów.

Sancti Angeli in Propicium Perettus²⁴, Ioannes Baptista Sanctae Mariae in Cosmedin Detus²⁵ [k. 4r] et Aloysius Sanctae Agathae Cappenus²⁶, diaconi Sanctae Romanae Ecclesiae, cardinales Congregationis Sacrorum Rituum praepositi matureque discursis et examinatis omnibus discutiendis et examinandis omnes supra dicti illustrissimi et reverendissimi domini cardinales censuerunt et declaraverunt (si Sanctissimo Domino Nostro ita placuerit), ut ipse bon. mem. Ignatius de Loyola fundator Societatis Iesu in posterum Beatus nuncupari possit et valeat deque ipso tanquam de Beato officium et missa sicut de uno confessore non pontifice ab omnibus praesbiteris, clericis et religiosis dictae Societatis Iesu in eorum ecclesiis et locis tantum libere et licite in die eius felicitis obdormitionis in Domino pridie Kal. Augusti recitari possit et valeat et in urbe dicta die in ecclesia Societatis Iesu tantum ubi eius venerabile corpus requiescit omnes sacerdotes tam regulares cuiuscunque ordinis quam saeculares pro eadem devotione de eodem missam celebrare possint et valeant et idem Sanctissimus Dominus Noster Paulus Papa Quintus audita de praemotis omnibus relatione Sanctitati Suae a nobis facta sententiam congregationis approbavit et laudavit ac indulgit et concessit ut dictus Ignatius de Loyola in villarum Beatus nuncupari possit et valeat et de eo in omnibus ecclesiis et locis Societatis Iesu ab ipsis praesbiteris et clericis eiusdem societatis tantum officium et missa de communi unius confessoris non pontificis libere et licite in die eius felicitis obdormitionis in Domino pridie Kal. Augusti recitari et celebrari possit et valeat et in urbe dicta die in ecclesia Societatis Iesu tantum ubi dicti Beati Ignatii corpus requiescit, omnes praesbiteri tam saeculares, quam regulares missam in honorem ipsius Beati Ignatii pro eorum devotione celebrare libere [k. 4v] et licite possint et valeant, concessit et indulgit. INQUORUM omnium et

---

²⁴ Andrea Baroni Peretti (1572–1629), w 1588 r. protonotariusz apostolski, 5 III 1596 r. kreowany kardynałem diakonem od 15 III 1600 jego kościołem tytularnym był S. Angelo in Pescheria, bp Palestriny (1624), bp Albano (1626), bp Frascati (1627), wiceprotektor Polski w l. 1597–1622.

²⁵ Giovanni Battista Deti (1580–1630), 3 III 1599 kreowany kardynałem diakonem Sant'Adriano al. Foro, w tymże roku przeniesiony na diakonię Santa Maria in Cosmedin, w 1605 r. przyjął święcenia kapłańskiej, w l. 1623–1626 bp Albano, w l. 1626–1629 bp Frascati, w 1629 bp Ostia e Velletri.

²⁶ Luigi Capponi (1583–1659), studiował w Perugii i Rzymie, od 1605 r. skarbnik Kamery Apostolskiej, 28 XI 1608 kreowany kardynałem diakonem z tytułem diakona Santa Agata de Coti, w l. 1621–1645 abp Rawenny, w 1649 r. Bibliotekarz Kościoła Rzymskiego.

singulorum fidem et testimonium praesentes per infrascriptum eiusdem congregationis secretarium fieri iussimus et manu nostra propria subscripsimus nostrique soliti sigilli impraessimus muniri fecimus Romae die vicesima septima Iulii anno Nativitate Domini millesimo sescentesimo nono, pontificatus vero prelibati Sanctissimi in Christo Patris et Domini Nostri Domini Pauli divina providentia Papae Quinti anno quinto. Ego dominus episcopus Ostiensis cardinalis Pinellus locus et sigilli o. Mucantius secretarius congregationis SUPER QUIBUS omnibus et singulis praemissis et singulis praemittis tanquam rite, recte et legitime gestis nostram et curiae nostrae auctoritatem et decretum interponendum duximus, interposuimus et interponimus per praesentes, IN QUORUM fidem praesentes nostras subscriptiones praesens transumpti instrumentum nobiscum exinde fieri et per infrascriptum curiae nostrae notarium subscribi sigillique d. Camerae Apostolicae, quo in talibus utimur, fecimus appositione muniri. Datum Romae in aedibus nostris sub anno a Nativitate Domini Nostri Iesu Christi millesimo sescentissimo nono, [?] tione septimo, die vero nona mensis Iulii, pontificatus Sanctissimi DND Pauli divina providentia Papae Quinti anno quinto, praesentibus ubi supra DD Hieronymo Fabio de Orevio Spoletari Dios et Petro Antonio Catalono Romano IUD connotariis testibus vocatis specialiter atque rogatis.

Ill. M. Bur[...]²⁷

Ego Paulus Blanchus Romae

[znak notarialny odbity tuszem z napisem; „omnibus id [visuris]” oraz P[aolo] B[lanchio] R[omanus].

[Tłumaczenie]

W IMIĘ NAJŚWIĘTSZEJ I NIEPODZIELNEJ TRÓJCY OJCA
I SYNA I DUCHA ŚWIĘTEGO. AMEN.

Niech poznają wszyscy i każdy z osobna, mający zamiar zobaczyć, tak samo przeczytać czy usłyszeć ten obecny oficjalny dokument odpisu, który my Piotr Paweł Crescentius, protonotariusz apostolski, referendarz papieski sygnatury papieskiej i audytor generalny Kamery Apostolskiej

---

²⁷ Podpisu nie udało się odczytać i zidentyfikować w dostępnych źródłach osoby podpisującej ten dokument.

do spraw kurii i naczelny sędzia Kurii Rzymskiej do spraw wyroków i cenzury w tejsze Kurii Rzymskiej i poza nią sprawowanych oraz egzekutor powszechny i prawomocny wszystkich pism papieskich, przez tegoż papieża specjalnie wybrany, na prośbę i życzenie wielbnego ojca Wawrzyńca de Paulis, prokuratora generalnego czcigodnego Towarzystwa Jezusowego wystawiliśmy i sprawiliśmy, aby wszyscy prokuratorzy razem i osobno, uznając, że są świadkami oraz prokuratorzy tych, jeśli jacyś wtedy byli w Kurii Rzymskiej w sprawie tychże, do wypowiedzenia się i przedstawienia ustnie albo w pismach, jeśliby coś mieli przeciw dekretowi Świętej Kongregacji do Spraw Kultu w sprawie beatyfikacji błogosławionego ojca Ignacego Loyoli, założyciela tegoż towarzystwa, podpisanemu przez przewielebnego Kardynała Pinellego, dziekana Kolegium Kardynałów oraz prepozyta tej Świętej Kongregacji i potwierdzonemu zwykłą pieczęcią tegoż i podobnie podpisanemu przez Jana Pawła Makancjusza, sekretarza tejsze kongregacji w Rzymie pod datą dwudziestego siódmego lipca, w 1609 roku od narodzin Pana i w piątym roku trwającego pontyfikatu najświętszego w Chrystusie i z bożej łaski papieża Pawła V, aby chcieli się wypowiedzieć i przedstawić zarzuty. Kazaliśmy też polecić to, iż należy postarać się, aby wspomniany dekret został odpisany, skopiowany i ujęty w oficjalną formę odpisu oraz aby dekret, z góry wsparty na równi powagą naszą i naszej kurii, był ogłaszany i przez oficjalne rozporządzenia, jak to jest w zwyczajach, odczytywany oraz, aby we wskazanym dniu i godzinie, zjawił się w sądzie wobec nas wielbny ojciec Laurentius, wspomniany prokurator generalny i podważył wartość wygłaszanych, a niepotwierdzonych zarzutów, a samych opornych przekonał i w stosunku do ich niewiary wspomniany dekret konkretnie i na piśmie w całej rozciągłości spisany okazał i przedstawił. Ten dekret do rąk naszych dostaliśmy, przejrzelismy, przeczytaliśmy i dokładnie sprawdziliśmy, a ponieważ wspomniany dekret jako poprawny, nienaruszalny, nieuszkodzony, niesfałszowany, ani w żadnej jego części podejrzany i całkowicie wolny od jakiegokolwiek błędu i nieprawidłowości, podpisany przez publicznego notariusza znaleźliśmy, zatem kazaliśmy, aby został odpisany, skopiowany i ujęty w oficjalną formę odpisu, i poleciliśmy szanującym i uznającym powagę wspomnianej naszej kurii, aby został dokładnie przez nich przeczytany i sprawdzony pod względem zgodności nasz odpis z tymże dekretem, aby tak w Kurii Rzymskiej, jak i poza nią i w każdym z miejsc pod jej zarządem i poza nim, owemu dano i przydzielono tak samo wielką wiarę, jak wielka została przydzielona wspomnianemu, oryginalnemu de-

kretowi, będącemu jego podstawą i z którym obecny odpis został zweryfikowany przez dokładne przeczytanie i sprawdzenie zgodności, i jaka jest dana i przydzielana w ocenie, i jaka była dawana i przydzielana, jeśli ocena była stosowana, a jego treść jest taka:

Pinelli, biskup ostieński, dziekan Kolegium Kardynałów, kardynał świętego Kościoła rzymskiego, prepozyt Świętej Kongregacji do Spraw Kultu wszystkim i każdemu z osobna, mającym zamiar zobaczyć, tak samo przeczytać czy wysłuchać obecne pismo pozdrowienie w Panu wieczne. Ponieważ ze względu na wyjątkowość i świętość życia św. pamięci Ignacego Loyoli, założyciela Towarzystwa Jezusowego, która z największą korzyścią i zyskiem dla całej chrześcijańskiej społeczności po całym świecie została rozpowszechniona i rozszerzona oraz ze względu na blask cudów, które wszechmocny i litościwy Bóg obok zwykłego pożytku z natury za zasługi tegoż Ignacego i za wstawiennictwo uznał za godne działania tak za życia, jak po jego szczęśliwym zaśnięciu w Panu i codziennie wciąż nie wzbraniał, aby działały, to prawie wszyscy królowie i katolicycy władcy oraz niektóre stolice i kapituły kościołów katedralnych, liczne miasta i cały zakon tegoż Towarzystwa Jezusowego przez powtarzane prośby i w pismach, i słownie pokornie prosiły Świętego Ojca naszego, papieża Pawła V oraz często nalegały na przewielebnych kardynałów prepozytów w Świętej Kongregacji do Spraw Kultu, aby dla zachowania i pomnożenia pobożności narodów, która wszędzie na całym świecie niezwykle wielka rozpowszechniła się wobec samego św. pamięci Ignacego Loyoli za niezliczone łaski doznane od Boga za zasługi, gdy już zostały zakończone w powadze apostołskiej dochodzenia o czystości wiary i prawdziwości cudów tegoż św. pamięci Ignacego i przedstawione w tejże kongregacji dla chwały Bożej i wzmocnienia katolickiego Kościoła, aby Jego Świętobliwość zechciała pozwolić i polecić przejście do dalszych etapów kanonizacji wspomnianego świętej pamięci Ignacego Loyoli, a w międzyczasie zanim rzeczywiście do wspomnianej kanonizacji dojdzie i wymieniony Ignacy zostanie wyniesiony do liczby świętych, aby mógł i powinien być nazywany błogosławionym i za niego jakby za błogosławionego msze oraz nabożeństwo mogły być odprawiane tak, jak za jednego z wyznawców nie za wyznawcę, tak w mieście, gdzie zostało pochowane jego ciało, jak wszędzie indziej przez ojców zakonnych i członków samej kongregacji Towarzystwa Jezusowego, jak sam Ignacy za życia postanowił i ustalił, ponieważ i sam Święty Ojciec nasz dokumenty procesu i wszystkie wspomniane pisma do tejże Świętej Kongregacji do Spraw Kultu

odesłał, aby szybko, po zbadaniu wszystkiego, Święta Kongregacja do Spraw Kultu w związku ze wspomnianymi naleganiami i prośbami Jego Świętobliwości oznajmiła, co postanowiła. W końcu ta właśnie Święta Kongregacja do Spraw Kultu, po przejrzeniu wszystkiego, co zostało zgromadzone o czynach w życiu i o cudach samego Ignacego i po osobistym zbadaniu ich przez poszczególnych kardynałów tejże kongregacji oraz po wysłuchaniu relacji przewielebnego kardynała Pamphili, któremu przez tę świętą kongregację został powierzony ten ważny obowiązek wnikliwego przejrzania i zbadania szczegółów, przy pełnej obecności kongregacji, w ścianach naszej siedziby, w której wspólnie z nami uczestniczyli: przewielebny biskup prezbiter Antonius Maria Galli, Franciscus Maria biskup kościoła Sanctae Mariae in Fracelli de Monte, Robertus Bellarminus biskup kościoła Sanctae Mariae in Via, Hieronimus Pamphilius biskup kościoła Sancti Blasii de Anula, Joannes Garzia Millinus biskup kościoła Sanctorum Ouatuor Coronatorum, Joannes Baptista biskup kościoła Sancti Sextii Lenis Presbiteris, Andreas Peretus biskup kościoła Sancti Angeli in Propicium, Joannes Baptista Detus biskup kościoła Sanctae Mariae in Cosmedin et Aloysius Cappenus biskup kościoła Sanctae Agathae, diakoni świętego Kościoła rzymskiego, kardynałowie Świętej Kongregacji do Spraw Kultu, prepozyci i wszyscy wyżej wymienieni przewielebni kardynałowie i gdy sprawnie rozważono i zbadano wszystko, co należało rozważyć i zbadać, wszyscy po dogłębnym zbadaniu oświadczyli (jeśli Świętobliwemu Ojcu naszemu tak się spodoba), że sam św. pamięci Ignacy Loyola, założyciel Towarzystwa Jezusowego w przyszłości może być nazwany błogosławionym i za niego jakby za błogosławionego nabożeństwo oraz msza może być odprawiana tak, jak za jednego z wyznawców nie za kapłana przez wszystkich prezbiterów, zakonników i członków wspomnianego Towarzystwa Jezusowego w ich kościołach, a swobodnie i wolno jedynie w dzień jego szczęśliwego zaśnięcia w Panu 31 lipca może być odprawiana, zaś w mieście, w którym jego święte ciało spoczywa, w oznaczonym dniu, jedynie w kościele Towarzystwa Jezusowego mogą odprawiać mszę za niego wszyscy kapłani tak regularni z każdego zakonu, jak świeccy w tejże pobożności. Ten sam Świętobliwy Ojciec nasz, papież Paweł V, wysłuchawszy relacji, zdanej przez nas u Jego Świętobliwości o wszystkich zasługach, potwierdził wyrok kongregacji, pochwalił i zgodził się z nim oraz pozwolił, aby wymieniony Ignacy Loyola mógł być nazwany błogosławionym na wsiach i we wszystkich kościołach Towarzystwa Jezusowego, aby mogło być odprawiane i celebrowane za niego

przez prezbiterów i zakonników tegoż Towarzystwa nabożeństwo i msza jak za jednego wyznawcę nie kapłana swobodnie i wolno w dzień jego szczęśliwego zaślnięcia w Panu, a w mieście w rzezonym dniu jedynie w kościele Towarzystwa Jezusowego, gdzie ciało wspomnianego błogosławionego Ignacego spoczywa, aby wszyscy prezbiterzy tak świeccy, jak regularni mszę ku czci samego błogosławionego Ignacego jako wyraz ich pobożności mogli swobodnie i wolno celebrować, pozwolił i wyraził zgodę. Na ich wszystkich razem oraz osobno wiarę i świadectwo nakazaliśmy, aby obecne potwierdzono podpisem sekretarza tejże kongregacji i własnoręcznie podpisaliśmy, i podbiliśmy naszą pieczęcią, i uprawomocniliśmy w Rzymie, w dniu dwudziestym siódmym czerwca w roku Narodzenia Pańskiego tysiąc sześćset dziewiątym, zaś w piątym roku trwającego pontyfikatu Najświętszego w Chrystusie Ojca i z bożej łaski papieża Pawła V. Ja biskup ostieński, kardynał Pinelli przez miejsce i pieczęć, o. Makancjusz, sekretarz kongregacji ponad tymi wszystkimi i poszczególnymi postanowieniami słusznie, prawidłowo i prawnie prowadzonymi, naszą i kurii naszej powagę, konieczny do wprowadzenia dekret wprowadziliśmy, włączyliśmy i włączamy przez obecnych, na których wiarę nakazaliśmy, aby obecny odpis dokumentu stworzyć i przez poniżej podpisanego notariusza naszej kurii podpisać i przyłożeniem pieczęci Kamery Apostolskiej, którą zwykle w takich wypadkach posługujemy się, uprawomocnić. Dane w Rzymie w naszej siedzibie w roku narodzenia Pana Naszego Jezusa Chrystusa tysiąc sześćset dziewiątym, w siódmym (...), w dniu zaś dziewiątym lipca, w piątym roku trwania pontyfikatu z bożej łaski papieża Pawła V, w obecności, jak wyżej o. Hieronima Fabio de Orevio Spoletarii i Piotra Antonia Catalano, Rzymianina, doktora obojga praw, pomocników notariusza oraz wymienionych, specjalnie powołanych i wezwanych świadków.

III M. Bur[...]

W Rzymie, Paulus Blanchus

Pieczęć: Dla wszystkich mających zamiar przeczytać ten [dokument]